

Ajankohtaista korkeakoulutuksesta

Maija Innola 22.5.2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Sisältö

- Ammattikorkeakoulu-uudistus
- Korkeakoulujen rahoitus
- Korkeakoulujen ohjaus
- Laadukkaasta koulutuksesta nopeammin työelämään
 - opiskelijavalintojen uudistaminen
 - läpäisy ja opintoajat, opintoaikojen rajausta koskevat muutokset
 - ympärivuotisen opiskelun edistäminen

AMMATTIKORKEAKOULU-UUDISTUS TAVOITTEET

- Ammattikorkeakoulujen vahvempi strateginen osaaminen, profiloituminen, painoalavalinnat, johtajuus sekä priorisointi- ja päätöksentekokyky
- Ammattikorkeakoulujen roolin vahvistaminen osana suomalaista koulutus- ja innovaatiojärjestelmää
- Ammattikorkeakoulujen yhteyden tiivistäminen työelämään ja aluevaikuttavuuden vahvistaminen
- Ammattikorkeakoulujen rakenteellisen uudistamisen vauhdittaminen ja toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantaminen
- Kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistaminen

AMK-UUDISTUKSEN KAKSI VAIHETTA

- Uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa uudistettiin ammattikorkeakoulujen toimiluvat ja niihin sisältyvät koulutusvastuut.
- Ammattikorkeakouluille myönnettävän perusrahoituksen perusteet uudistettiin.
- Ensimmäistä vaihetta koskeva lainsäädäntö voimaan 1.1.2014.
- Uudistuksen toisessa vaiheessa ammattikorkeakouluista tehtiin itsenäisiä oikeushenkilöitä, joiden oikeushenkilömuoto on osakeyhtiö. Aiempi kahden hallituksen malli (ylläpitäjähallitus ja amk:n sisäinen hallitus) poistui.
- Vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirtyi valtiolle.
- Toista vaihetta koskeva lainsäädäntö voimaan 1.1.2015.

AMK-UUDISTUKSEN I-VAIHE – TOIMILUPIEN UUDISTAMINEN

- Valtioneuvosto myönsi 24 ammattikorkeakoululle toimiluvat 1.1.2014 alkaen uudistettujen myöntämisperusteiden mukaisesti:
 - koulutustarve sekä taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset laissa säädettyjen tehtävien asianmukaiseen järjestämiseen laatu, vaikuttavuus ja tehokkuus huomioon ottaen
- Taloudellisten edellytysten arvioinnissa tarkasteltiin ylläpitäjien ja ammattikorkeakoulujen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja kannattavuutta. Arvioinnissa kiinnitettiin huomiota erityisesti taloudellisiin riskeihin ja niiden hallintakeinoihin.
- Toimiluvan saaneista osakeyhtiöitä 21, kuntayhtymiä 3
 - neljä uutta osakeyhtiömuotoon siirtynyttä ammattikorkeakoulua
- Valtioneuvosto myönsi viiden ammattikorkeakoulun toimiluvassa oikeuden järjestää ammatillista opettajankoulutusta

AMK-UUDISTUKSEN I-VAIHE – TOIMILUPIEN UUDISTAMINEN

- Uudistetuissa toimiluvissa määrätään koulutusvastuista, jolloin koulutustarjontaa voidaan suunnata työelämän tarpeisiin paremmin vastaavaksi.
- Koulutusvastuu määrittää sen, mitä tutkintoja ja tutkintonimikkeitä kukin ammattikorkeakoulu voi antaa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää pääätä ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmista.
- Koulutusvastuuta ja tutkintoja koskevan säätelyn uudistamisella vahvistettiin korkeakoulujen autonomiaa koulutuksen järjestämistavoissa. Samalla korkeakoulujen koulutusvastuiden kokonaisuus selkiytyi ja koulutusta voidaan koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

AMK-UUDISTUKSEN I-VAIHE – TOIMILUVAT JA RAKENTEIDEN UUDISTUMINEN

- Uusi Lapin ammattikorkeakoulu 1.1.2014 alkaen
- Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakoulujen yhdistyminen vuoden 2017 alusta yhdeksi ammattikorkeakouluksi
- Alle 50 tutkintoon johtavan koulutuksen paikkakuntaa (2010 yht. 62)
- Muutoksia koulutustarjonnassa ja tutkintonimikkeissä
 - uutena koulutusvastuuna rakennusarkkitehti (AMK)
 - koulutusvastuiden karsimista kulttuurin ja tekniikan aloilla
 - sosiaali- ja terveysalan koulutuksen hajanainen rakenne edellyttää kokonaisuuden selvittämistä jatkotyönä
- Toimilupiin sisältyy kehittämisvelvoitteita liittyen toimintojen kokoamiseen, päällekkäisen koulutustarjonnan purkamiseen, korkeakoulujen yhteistyöhön ja opiskelijoiden oikeusturvaan koulutusvastuiden muutostilanteissa

AMMATTIKORKEAKOULU-UUDISTUKSEN II VAIHE

- Uusi lainsäädäntö (laki, asetukset) voimaan 1.1.2015
- Kaikki ammattikorkeakoulut ovat osakeyhtiöitä ja siten itsenäisiä oikeushenkilöitä.
- Ammattikorkeakouluosakeyhtiöt ovat voittoa tavoittelemattomia yhtiöitä.
- Uuden lain mukaisten ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden osakkaita ovat pääsääntöisesti aiemmat osakkaat, mutta myös uusia osakkaita.
- Vahva omistuksellinen kytkentä omaan toimintaympäristöön
- Uusien ammattikorkeakoulujen hallinto on järjestetty osakeyhtiölain ja ammattikorkeakoululain säännösten mukaisesti.
- Hallituksissa on monipuolinen yhteiskuntaelämän ja toimiluvan mukaisen tehtävän tuntemus.

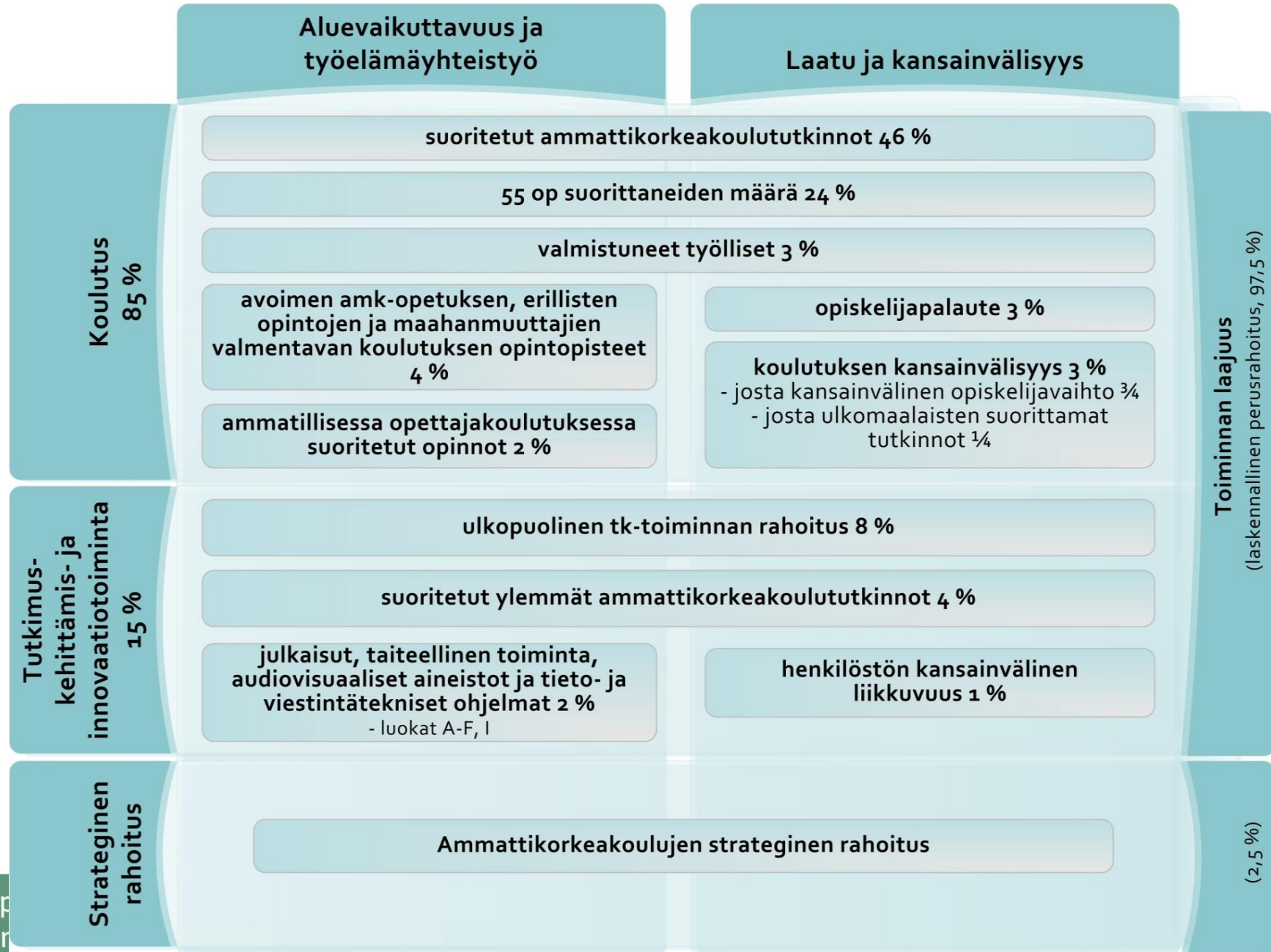
... AMMATTIKORKEAKOULU-UUDISTUKSEN II VAIHE - OHJAUS JA RAHOITUS

- Vastuu perusrahoituksesta siirtyi kokonaan valtiolle 2015 alkaen.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta ammattikorkeakoululaissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus. Aiemmasta yksikköhinnan ja opiskelijamäärän käyttämisestä rahoituksen perusteena luovuttiin.
- Lakisääteisten tehtävien toteuttamisesta aiheutuneet arvonnlisäverot korvataan euromääräisinä.
- Ammattikorkeakoulujen toiminnan rahoitus turvataan vuosittain vähintään kustannustason muutosta vastaavalla tavalla.
- Ammattikorkeakoulujen pääomittaminen 50 milj. eurolla v. 2015
- Rahoitusmallin kehittämiseen seuraavalle kaudelle työryhmä

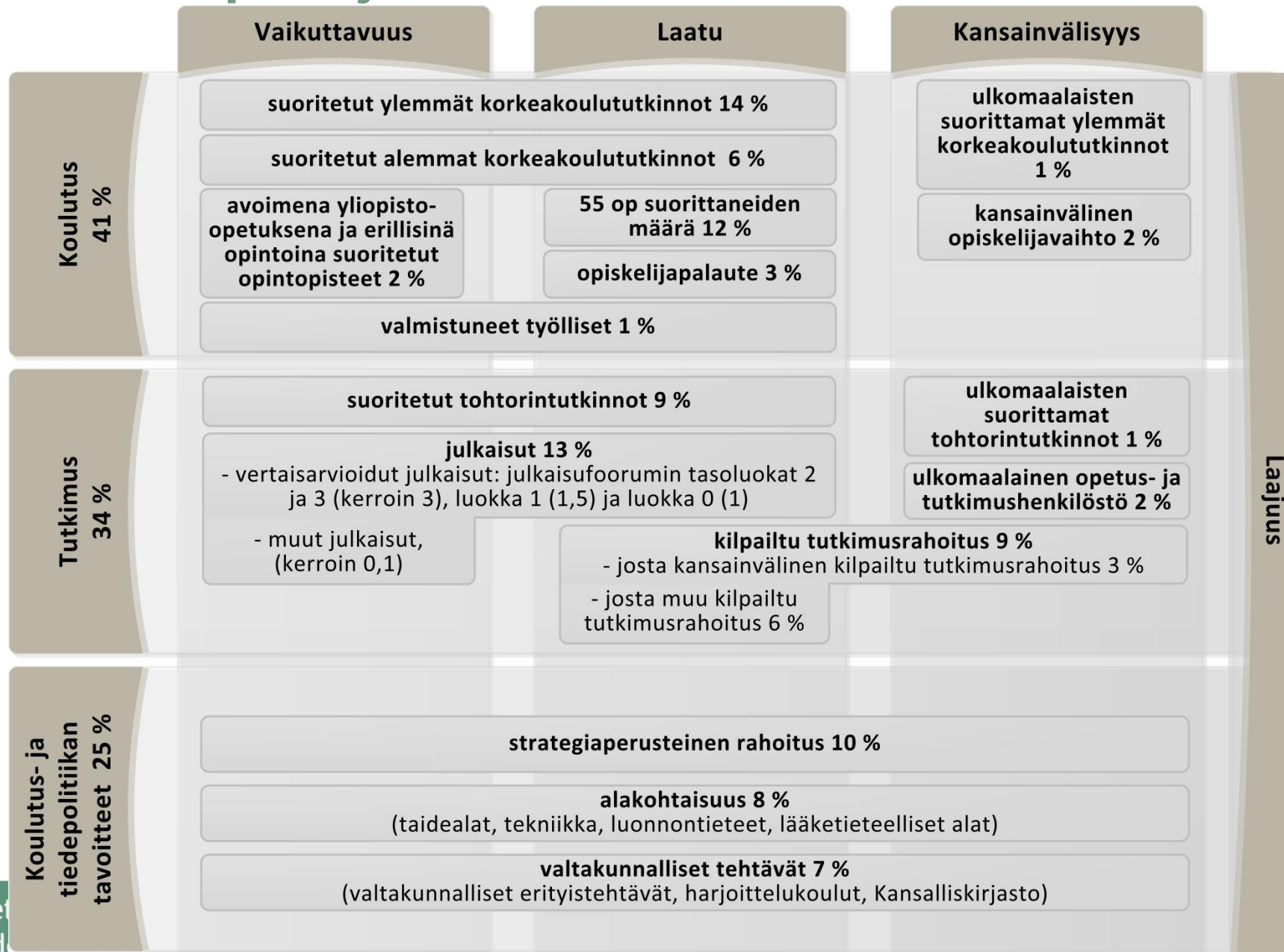
A large green arrow pointing to the right, with a white arrowhead on the left side. The text "Ohjaus ja rahoitus" is centered within the green area of the arrow.

Ohjaus ja rahoitus

Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 2015

Yliopistojen rahoitusmalli 2015 alkaen

Korkeakoulujen ohjaus 2017-2020

KORKEAKOULUVIERAILUT

- Opetus- ja kulttuuriministeriö käy kussakin korkeakoulussa yhden kerran ohjaukseen liittyvällä korkeakouluvierailulla vuosien 2017–2019 aikana:
 - *Strategisen työn tukeminen ja strategian toimeenpanon seuranta.*
 - *Tuetaan entistä vahvemmin yksittäistä korkeakoulua ja käydään vuoropuhelua.*
 - *Korkeakoululta raportointi OKM:lle ennen vierailua.*
 - *Vierailujen pohjustukseksi kullekin korkeakoululle OKM:n palaute.*
 - *Vierailulla sessiot korkeakoulun johdolle, sidosryhmille, henkilöstölle ja opiskelijoille.*

PALAUTE

- Korkeakoulukohtaista palautetta annetaan syksyllä 2016 sopimusneuvottelujen yhteydessä.
- Vuosittain elo-syyskuussa korkeakouluille tavoitteiden toteumaraportti ja tilastoaineistoa asemoitumisesta valtakunnallisessa korkeakoulukokonaisuudessa.
- Kaikille yliopistoille yhteinen korkeakoululaitoksen kehittämistilaa ja -tarpeita koskeva kirjallinen palaute annetaan syksyllä 2018.
- Väli vuosina ei korkeakoulukohtaista kirjallista palautetta (pl. vierailuihin liittyvä palaute).
- Sopimuskauden 2017-2020 kokoava palaute annetaan tätä seuraavan kauden sopimusneuvottelussa vuonna 2020.

Korkeakoulujen ohjaus 2017-2020

ALUESEMINAARIT

- Vuosina 2018–2019 järjestetään kuudella korkeakoulualueella (Suurmetropolialue, Lounaisrannikko, Väli-Suomi, Itä-Suomi, Pohjanmaa, Pohjois-Suomi) alueseminaarit.
 - *Tavoitteena on edistää muun muassa korkeakoulujen ja niiden sidosryhmien sekä tutkimuslaitosten vaikuttavuus-, yhteistyö- ja työnjako- sekä kansainvälistymiskeskustelua.*
 - *Seminaarien sisällöissä huomioidaan alueen erityispiirteet.*
 - *OKM järjestää seminaarit yhteistyössä alueen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa.*

SOPIMUSRAKENNE

- Sopimusten rakennetta yksinkertaistetaan ja selkeytetään, strategisuutta lisätään.
- Varmistetaan yhteensopivuus eri tason tavoitteenasettelun ja rahoitusohjauksen kanssa.

2016

- neuvottelut (sis. palaute)
- tilastot

2017

- kk-vierailut (1/3)
- tilastot

2018

- kk-vierailut (1/3)
- palaute, tilastot
- alueseminaari (1/2)

2019

- kk-vierailut (1/3)
- tilastot
- alueseminaari (1/2)

2020

- neuvottelut (sis. palaute)
- tilastot

Poimintoja AMK –vierailuista

- Menestyneille ammattikorkeakouluille on ominaista
 - Pitkäjänteinen strategiatyö ja laatuun panostaminen sekä henkilöstön ja korkeakouluyhteisön osallisuus päätöksentekoon ja strategiatyöhön.
 - Korkeakoulun kokonaisvaltainen kehittäminen eli kyky yhdistää opetuksen, tki-toiminnan ja aluekehityksen näkökulmat
 - Ammattikorkeakoulun kehityskuvan ja strategioiden kytkeminen alueen strategiseen näkemykseen.
 - Koulutuksen uudet järjestämistavat ja pedagoginen kehittäminen opiskelijakeskeiseen suuntaan
 - Oppimisen ja tki-toiminnan yhdistävät uudet oppimisympäristöt
 - Poisvalinnat painoalojen kehittämiseksi
- Sidosryhmäajattelu jäsentynyttä ja suhteet sidosryhmiin tiiviit.
- Opiskelijanäkökulmasta osa ammattikorkeakouluista näyttäytyy melko hajanaisina, jopa vanhaa oppilaitosrakennetta havaittavissa.
- Ammattikorkeakouluissa vallitsee kehitysmuuttainen ilmapiiri, mikä näkyi jaettuna kokemuksena johdon, henkilöstön ja sidosryhmien välillä.
 - Samaan aikaan ajoittuneet useat uudistukset sekä säästötoimet ovat aiheuttaneet kuitenkin haasteita ja henkilöstön keskuudessa epävarmuutta.

Laadukkaasta koulutuksesta
nopeammin työelämään

Tavoitteet

- Korkeakoulupoliittisena tavoitteena ollut jo pitkään, että nuoret kouluttautuvat ja pääsevät nopeasti kiinni työelämään
 - Korkeakoulutuksen tehokkuuteen ja sen tuottamaan osaamiseen kohdistuu paljon odotuksia
 - Nopeampi siirtyminen korkeakouluopintoihin -
 - Pyritty kohentamaan kannusteita opiskella, valmistua ja hakeutua työmarkkinoille
- Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma: korkeakoulut velvoitetaan tarjoamaan mahdollisuus ympärivuotiseen opiskeluun.
- Tavoitteena on kohentaa opiskelijoiden edellytyksiä opiskella ja valmistua nykyistä nopeammin.

Opiskelijavalintauudistuksen I vaihe

- I vaiheen lait hyväksytyt kesäkuussa 2013 ja VN:n asetus korkeakoulujen yhteishausta annettu keväällä 2014
 - Korkeakouluille mahdollisuus varata paikkoja ensimmäistä paikkaansa hakeville
 - **Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteinen yhteishaku; voi hakea enintään 6 hakukohteeseen, jotka mielisuusjärjestykseen (käyttöön syksyn 2014 yhteishaussa)**
 - Hakijan taustatietoihin (opiskeluoikeudet, suoritukset) liittyvä tietovaranto
- **Keväällä 2014 vastaanotettu opiskelupaikka vaikuttaa hakijan asemaan ensikertalaisena tulevilla valinnoilla**
 - Ensikertalaisia *eivät ole* tutkinnon jo suorittaneet ja keväällä 2014 järjestetyissä hakuissa syksyllä 2014 alkavasta koulutuksesta (tai myöhemmin) opiskelupaikan vastaanottaneet.
- **Korkeakoulut eivät ota käyttöön mahdollisuutta paikkojen varaamiseen syksyllä, eivätkä myöskään keväällä 2015. Syitä:**
 - ei-ensikertalaisten määrän pienuus em. säännöksestä johtuen
 - II vaiheen velvoittava lainsäädäntö

II vaiheen säädösmuutokset

- Korkeakouluille velvollisuus paikkojen varaamiseen
- Haut kattavammin osaksi yhteishakua
- Siirto-opiskelijoiden ottaminen
- Yhden paikan säädöksen muutos
- Oikaisupyyntöihin liittyvä sektorien lainsäädäntöjen yhdenmukaistaminen
- Hakemusten käsittelymaksut
- Kansainväliset kaksois-/yhteistutkinnot

Säädösmuutokset: Paikkojen varaaminen

- Korkeakouluilla on *velvollisuus* paikkojen varaamiseen ensimmäisen syklin hakukohteissa yhteishaussa
- Poikkeuksina velvollisuuteen
 - erittäin pienen sisäänoton hakukohteet,
 - vieraskielinen koulutus,
 - ammattikorkeakoulujen osalta lisäksi koulutukset joissa poikkeava hakukelpoisuus (tarkoittaisi esim. jo työelämässä oleville suunnattua ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus).
- **Sovelletaan ensi kertaa keväällä 2016 järjestettävässä yhteishaussa haettaessa syksyllä 2016 alkavaan koulutukseen**

Säädösmuutokset:

Yhteishaun hakukohteet

- Tiukennetaan perusteita, joilla korkeakoulu voi jättää koulutuksia yhteishaun ulkopuolelle: koulutukset, joiden hakukelpoisuuden korkeakoulu on määritellyt erikseen *ja jota ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa*, voi jättää ulkopuolelle
 - Nykytilassa järjestetään runsaasti erillishakuja jopa täsmälleen samassa aikataulussa yhteishaun kanssa.
- Lisäksi
 - Avoimessa korkeakouluopetuksessa tehtyjen suoritusten perusteella tehtävät valinnat voisi järjestää erillisvalintoina, kuten aiemminkin
 - Maisterivaiheen hakujen osalta säädettäisiin, että mikäli vieraskielisen maisterivaiheen koulutuksen haku jätetään (aikataulusyistä) yhteishaun ulkopuolella, voisi saman koulutukseen johtavan suomen/ruotsinkielisenkin valinnan jättää ulkopuolelle
- **Sovelletaan ensi kertaa keväällä 2016 järjestettävässä yhteishaussa haettaessa syksyllä 2016 alkavaan koulutukseen**

Säädösmuutokset:

Siirto-opiskelijoiden ottaminen

- Määrittely: Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy
 - korkeakoulusta toiseen *tai*
 - korkeakoulun sisällä
 - tutkinnosta toiseen (Yliopistolaki)
 - koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä nimike vaihtuu. (AMKI)
 - paikan vastaanottava menettää siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden
- Säädetään jäljellä olevasta opiskeluajasta
 - vähennetään jo käytetty aika tavoiteajasta. (Poikkeuksena ennen 2005 vastaanotetut opiskelupaikat)
- Ensimmäisen vuoden poissaolo-oikeuden rajoitus (HE 243/2014vp) koskee myös siirto-opiskelijoina otettuja
- **Säädökset voimaan 1.8.2015**

Säädösmuutokset:

yhden paikan sääntö ja oikaisupyynnöt

- **Yhden paikan sääntö**
 - Henkilö voisi ottaa vastaan korkeintaan 1 paikan per lukukausi ottaen huomioon myös erillisvalinnat (ml. nykyisin valtaosin erillisvalintoina järjestettävät pelkkään ylempään korkeakoulututkintoon johtavat valinnat, jatkotutkinnot); nykytilassa sääntö koskee vain yhteishakua
 - **Sovelletaan ensi kertaa haettaessa syksyllä 2016 alkavaan koulutukseen**
- **Oikaisupyynnöt**
 - Sektorien säädösten yhtenäistäminen: ajan laskeminen tulosten julkaisemisesta myös AMK:issa
 - **Tuli voimaan 1.4.2015**

Läpäisyyn ja opintoaikoihin liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä

- Korkeakoulututkinnot on mitoitettu siten, että ne on mahdollista suorittaa tavoiteajassa
- Opetus järjestetään siten, että tutkinnot on mahdollista suorittaa tavoiteajassa
- Opintopolut voivat olla yksilöllisiä
- Korkeakoulut ovat aidosti kansainvälisiä ja korkeakoulututkinnot tuottavat kv-osaamista, kv-liikkuvuus ei pidennä tutkintojen suorittamisaikaa
- Korkeakouluissa on toimivat aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiskäytännöt
- HOPS-käytännöt tukevat opinnoissa etenemistä
- Opinnoissa viivästyneitä tuetaan
- Ensimmäisen opintovuoden merkitys opintoihin kiinnittymiselle ja opinnoissa etenemiselle tiedostetaan

Laki yliopistolain 39 ja 41 § :n ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

- Opiskeluoikeutta koskevaa lainsäädäntöä tiukennetaan valmistumisaikojen nopeuttamiseksi. Tavoitteena lyhentää korkeakouluopiskelijoiden opintoaikoja sekä yhdenmukaistaa korkeakoulusektoreiden opiskeluoikeutta koskevaa lainsäädäntöä
- Ensimmäisen lukuvuoden poissaolo-oikeuden rajoittaminen:
 - Oikeus ilmoittautua poissa olevaksi, jos
 - suorittaa asepalvelusta/siviilipalvelusta
 - on äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla
 - on oman sairauden tai vamman vuoksi kykenemätön aloittamaan opintojaan
- Opiskeluoikeuteen sisältyvän, muista kuin lakisääteisistä syistä johtuvan poissaolo-oikeuden lyhentäminen kahdesta lukuvuodesta yhteen lukuvuoteen
- Ns. lakisääteisten syiden lisääminen myös ammattikorkeakoululakiin
 - Opintojen suorittamisaikaan ei lasketa poissaoloa, joka johtuu asepalvelun/siviilipalvelun suorittamisesta taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan pitämisestä
- **Voimaan 1.8.2015 ja sovelletaan lain voimaantulon jälkeen (eli syyslukukaudella 2015) opintonsa aloittaviin opiskelijoihin. Opiskelun aloittamisella tarkoitetaan tässä opiskelupaikan vastaanottoa.**

Mitä ympärivuotisen opiskelun edistämiseksi tarkoitetaan?

- Ympärivuotisen opiskelun edistämistä lähestyttävä laaja-alaisesti ja se vaatii monenlaisia toimenpiteitä korkeakouluissa:
 - opetuksen ja ohjauksen johtaminen
 - pedagoginen kehittäminen – koulutuksen uudistaminen
 - lukukausien aikaisten opintojen tehostaminen
 - joustavat opinto- ja opetusjärjestelyt
 - kesäajan hyödyntäminen opinnoissa
 - digitalisaation hyödyntäminen

Viestejä ympärivuotisen opiskelun nykytilasta

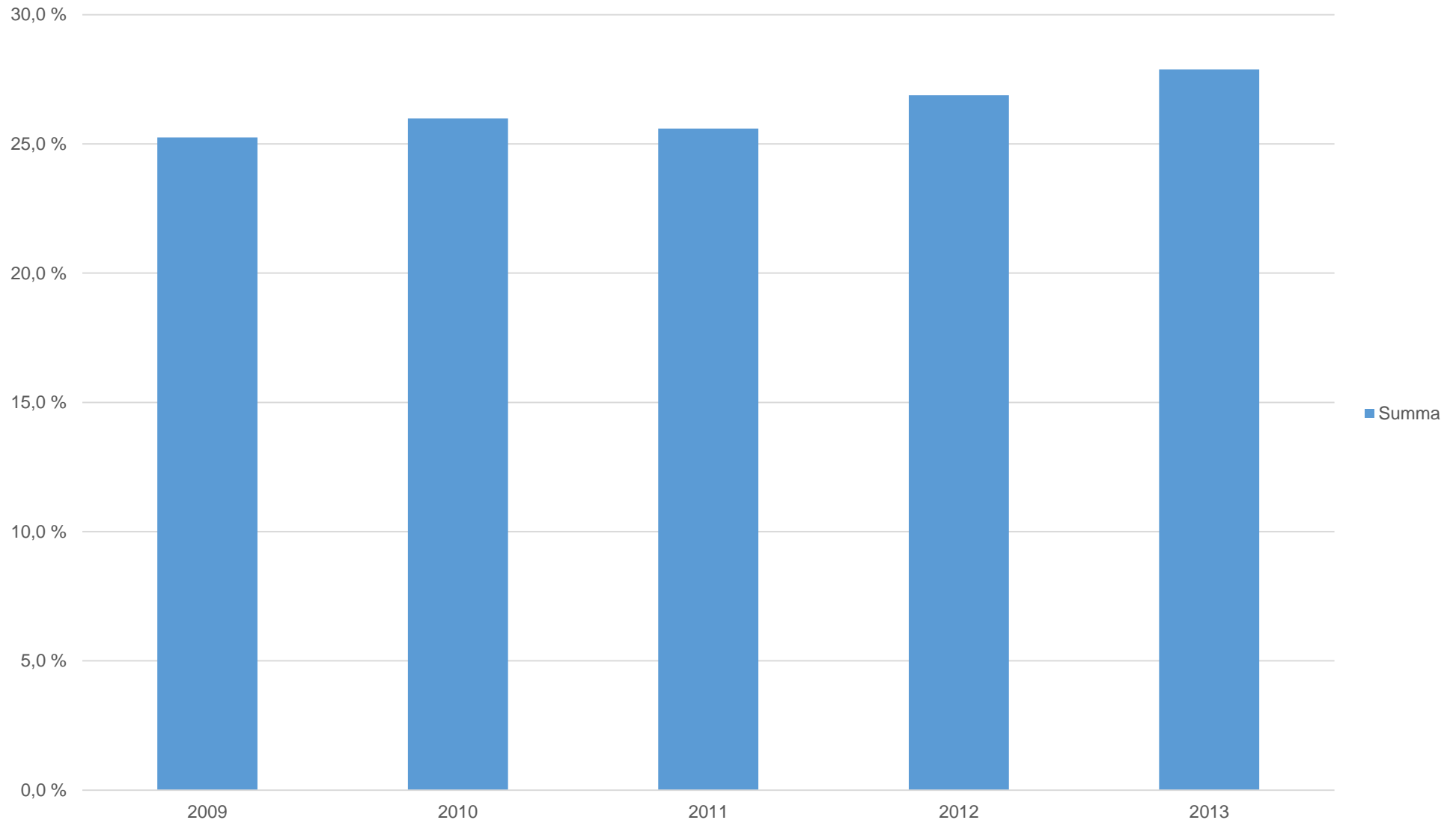
- ympärivuotisen opiskelun edistäminen nähdään korkeakouluissa osana opetuksen ja ohjauksen yleistä kehittämistä
- ops-työssä on kiinnitetty huomiota joustavien opiskelumuotojen kehittämiseen
- esteenä traditionaaliset tavat rytmittää ja suunnitella opetusta
- opintotarjontaa ei kaikilta osin suunnitella kokonaisuutena
- tiedonkulku ja viestintä joustavista opintojärjestelyistä ja ympärivuotisen opiskelun mahdollisuuksista on vielä puutteellista
- digitaalisen opiskelu- ja opetusympäristön sekä verkko-opetuksen kehittäminen on painopiste opetuksen kehittämisessä monissa korkeakouluissa. Myös opintoihin liittyvään tukeen käytetään ja kehitetään sähköisiä palveluita.
- digitaalisten aineistojen käyttöön ja hyödyntämiseen liittyy teknisiä, tekijänoikeudellisia ja osaamisen liittyviä haasteita.

Viestejä ympärivuotisen opiskelun nykytilasta

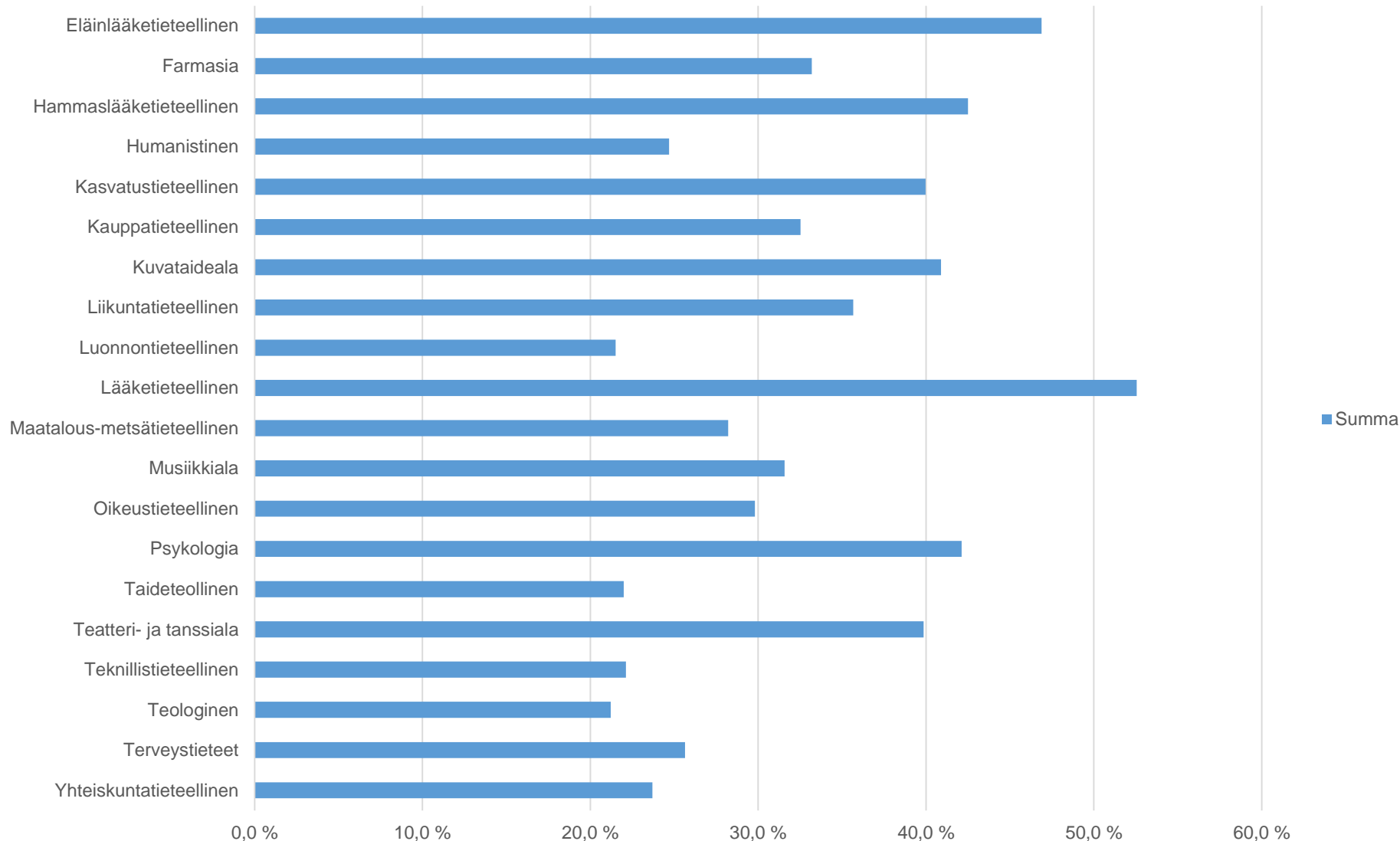
Keskusteluissa painottunut:

- opetuksen johtamisen ja suunnittelun kokonaisuuden merkitys
- koulutuksen digitalisaatio
- työn ja opiskelun kytkennät
- opintojen ja niiden kuormittavuuden jakaantuminen nykyistä tasaisemmin lukukausien ajalle kaikissa korkeakouluissa
- nykyisten voimavarojen suuntaaminen tukemaan joustavia opintojärjestelyitä ja laadukasta opetusta
- pedagogisen kehittämisen merkitys
- tarve korkeakoulujen välisen yhteistyön lisäämiselle

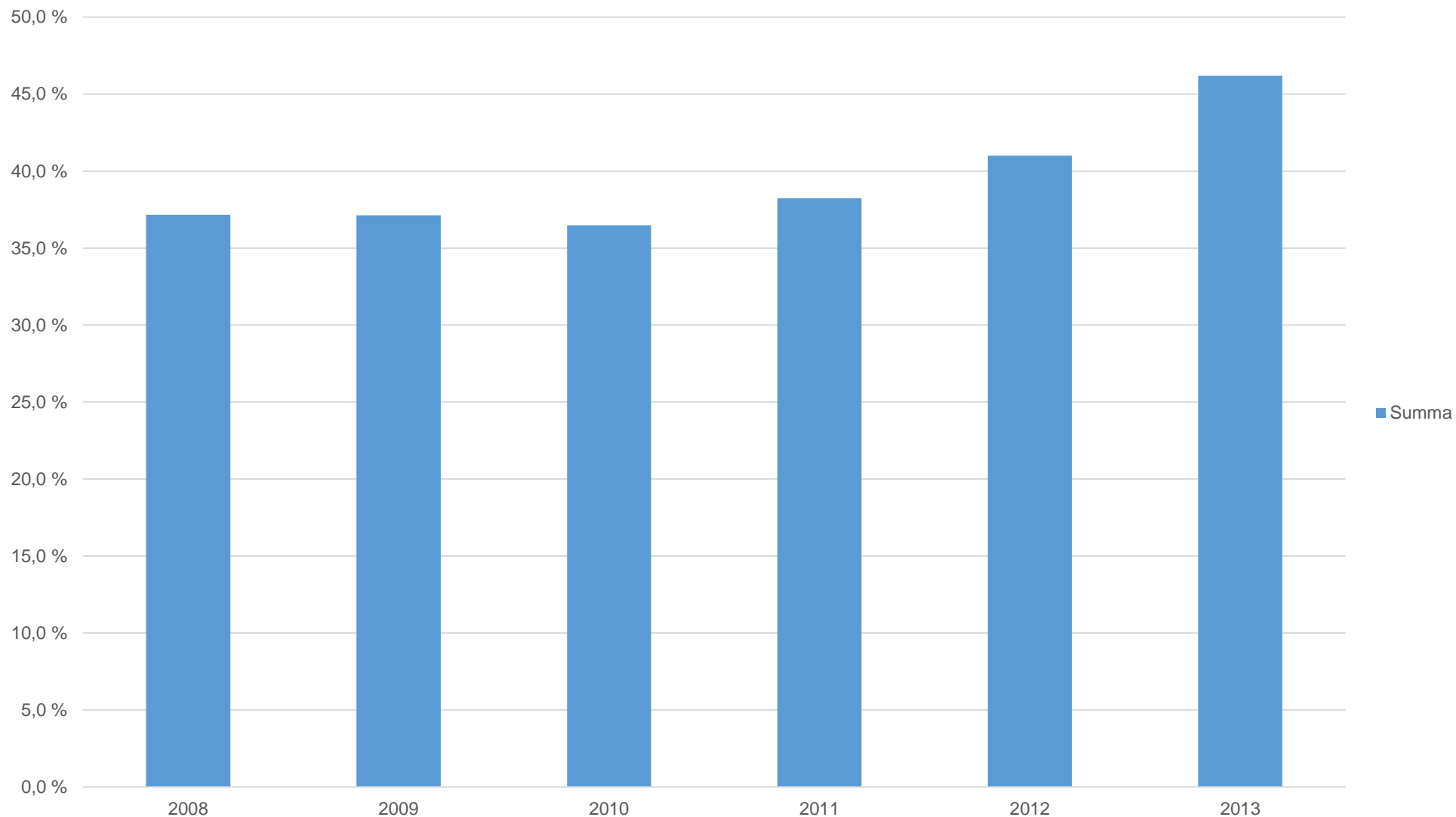
Yo-opiskelijat: yli 55 op suorittaneiden osuus kaikista opiskelijoista

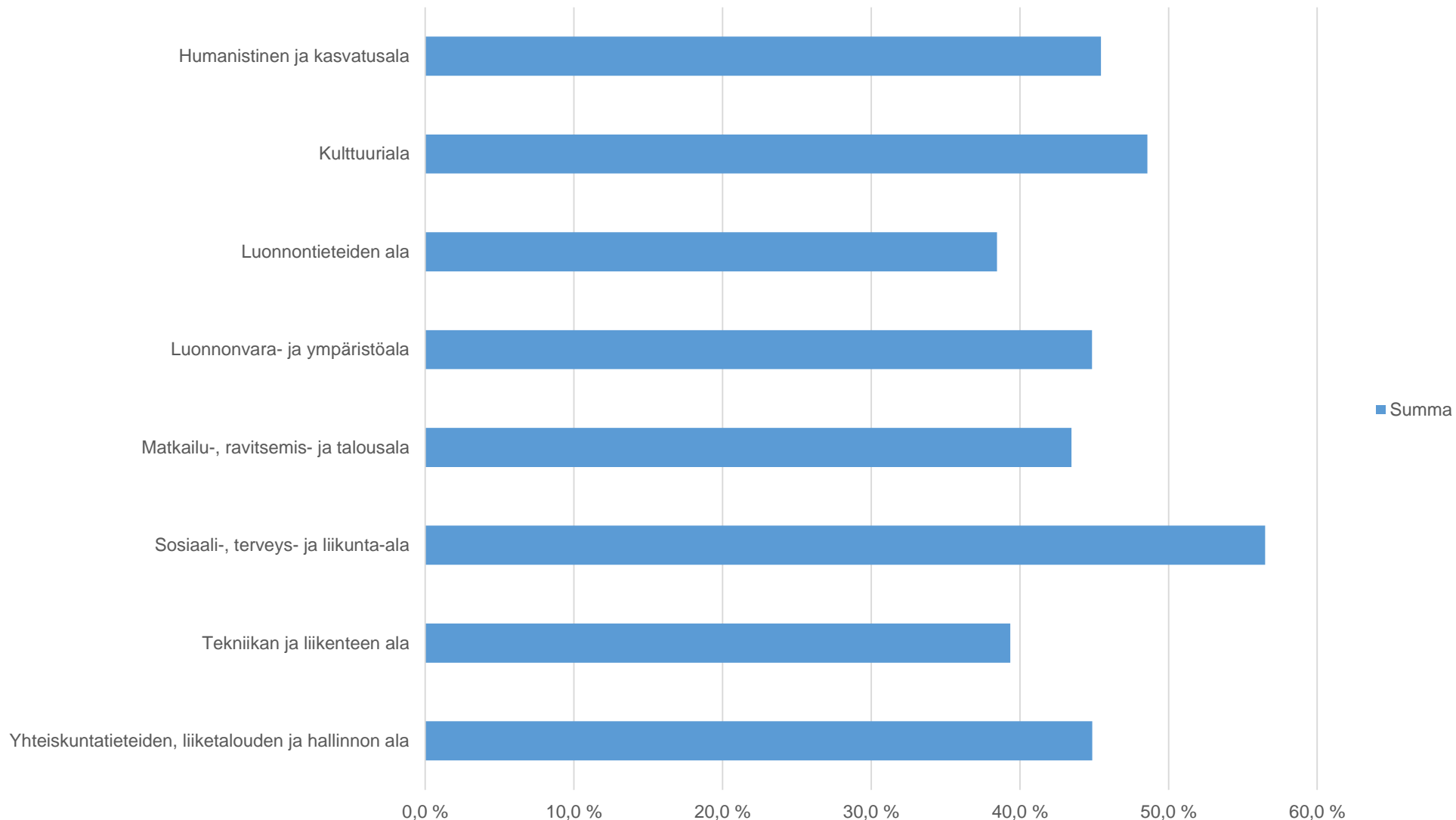
Yo-opiskelijat: yli 55 op suorittaneiden osuus kaikista opiskelijoista

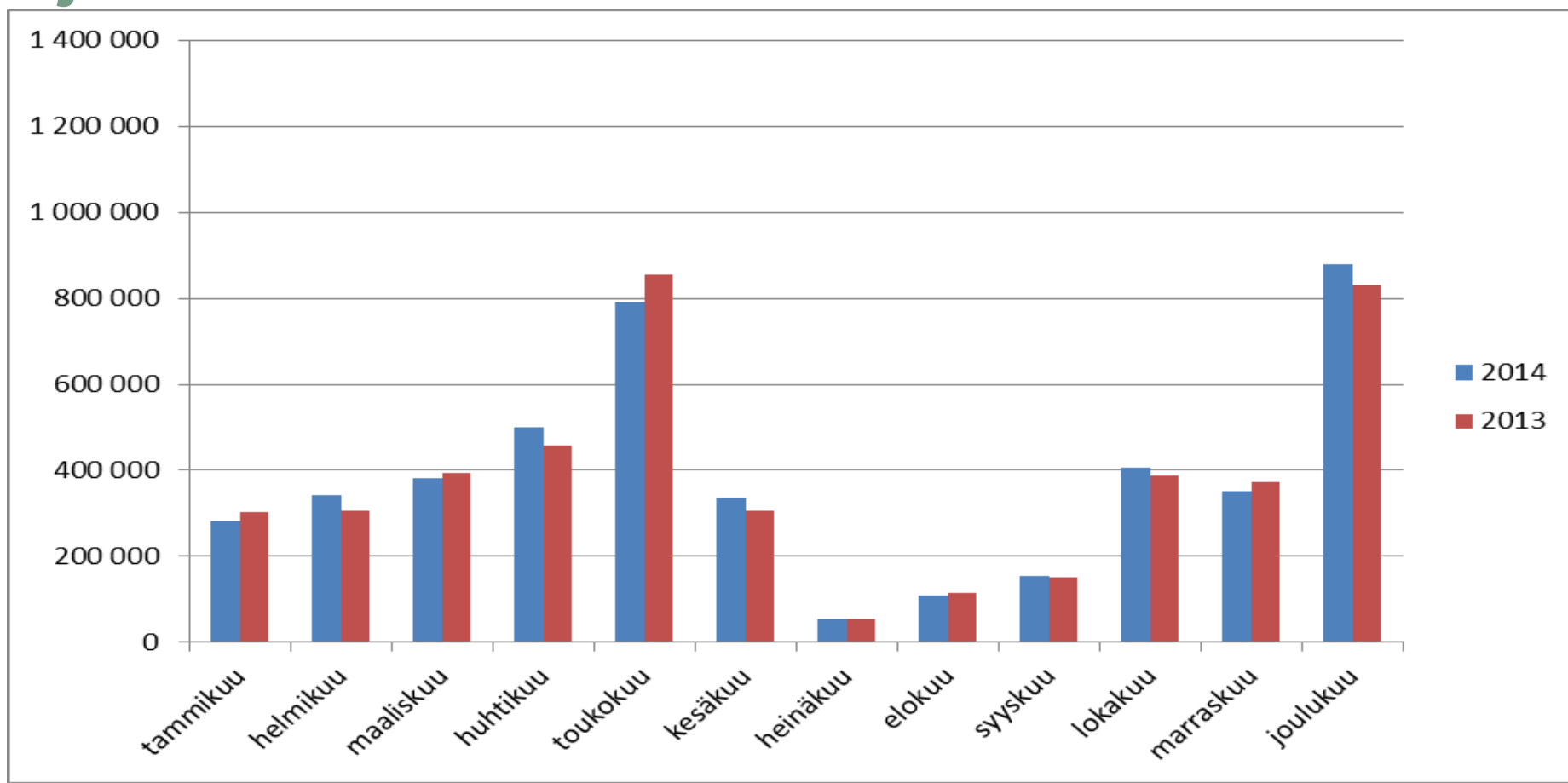
Amk-opiskelijat: yli 55 op suorittaneiden osuus kaikista opiskelijoista

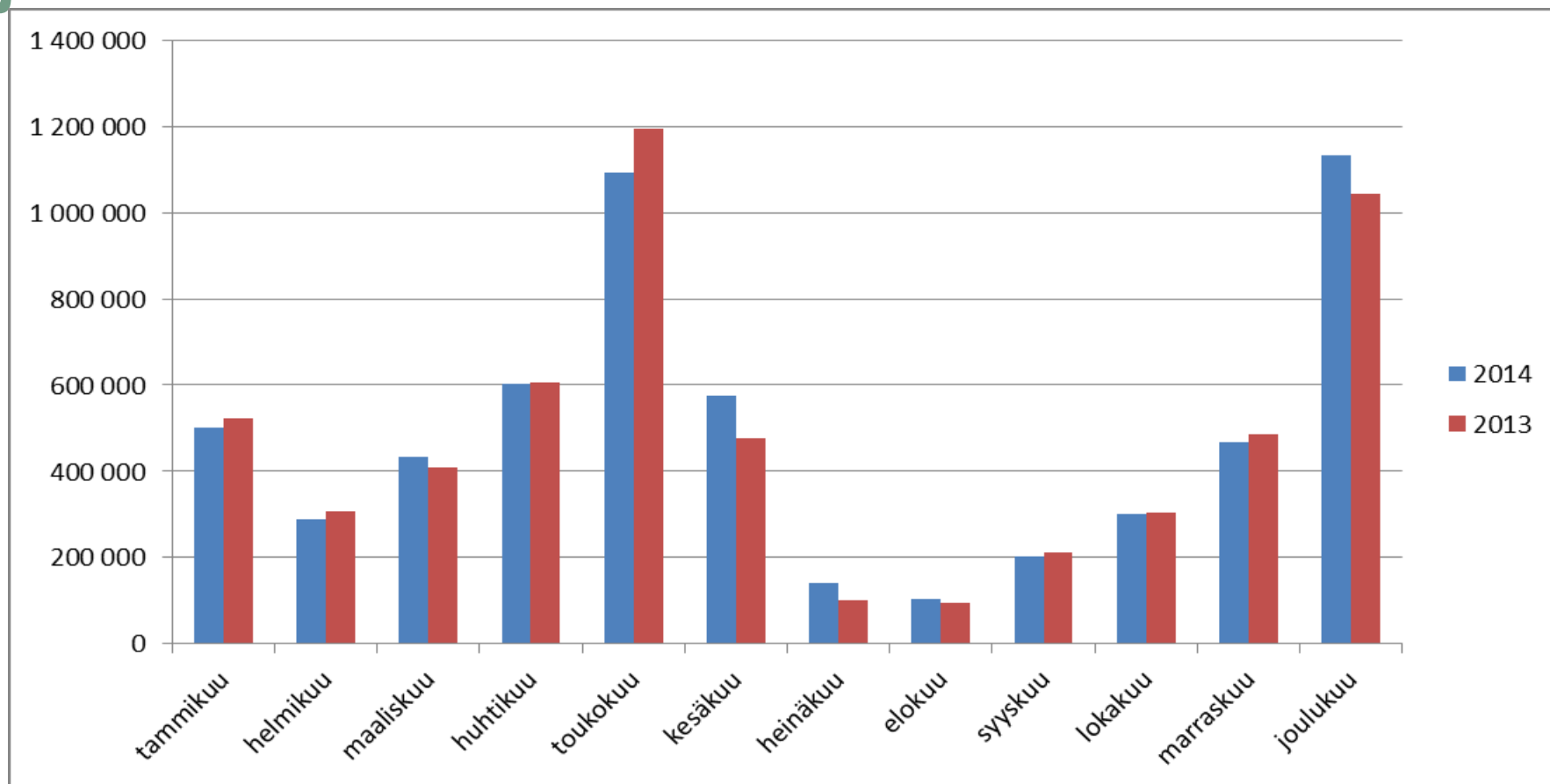
Amk-opiskelijat: yli 55 op suorittaneiden osuus kaikista opiskelijoista

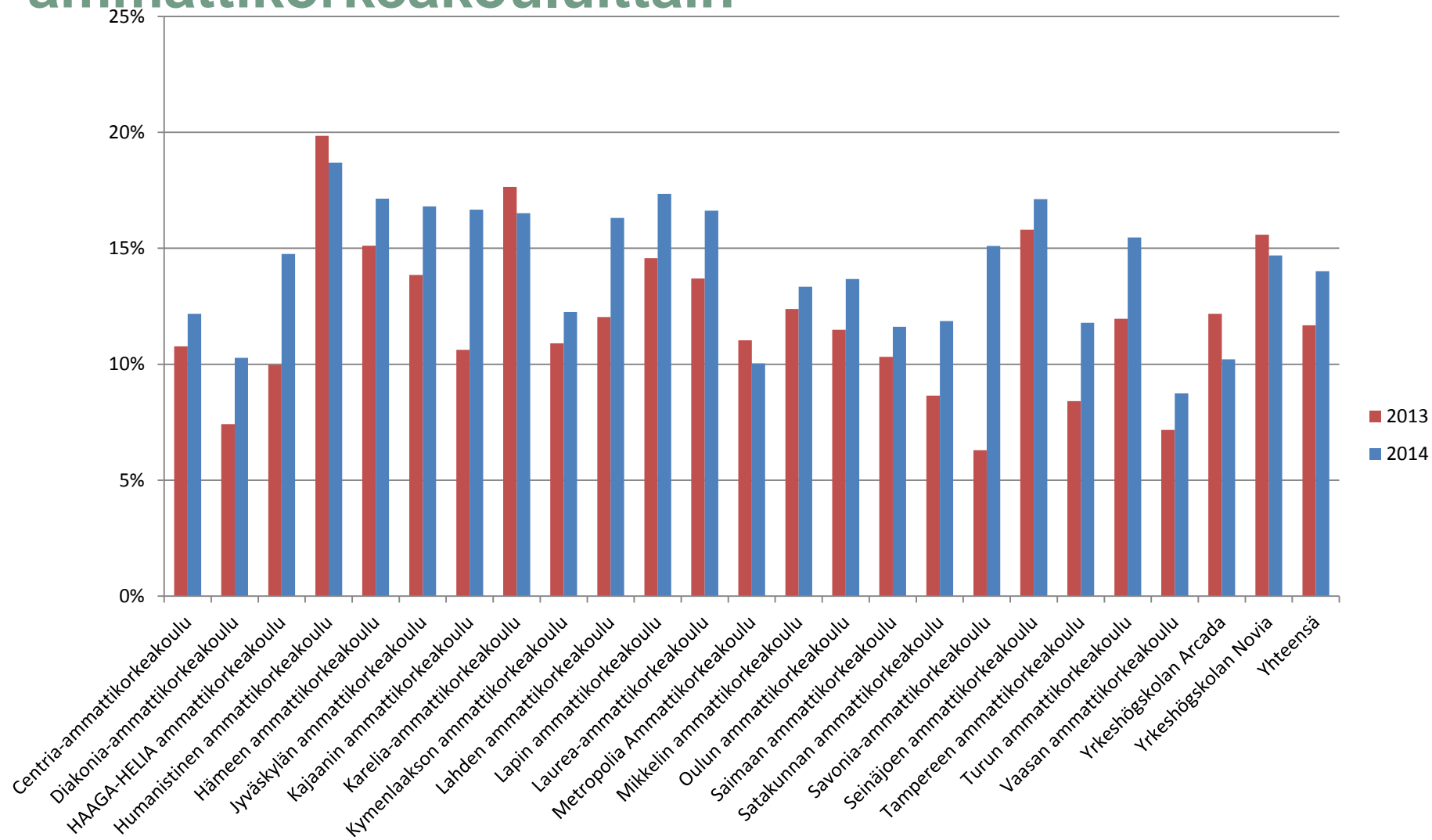
Yliopisto-opiskelijoiden opintopisteiden jakaantuminen 2013-2014

AMK-opiskelijoiden opintopisteiden jakaantuminen 2013-2014

Kesällä suorittettujen opintopisteiden osuus ammattikorkeakouluittain

Kiitos!